

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarske stvari.

O zatiranju glivic na kmetijskih rastlinah.

Vsak kmetovalec iz skušnje vé, da čestokrat napadajo naše kmetijske rastline poleg živalskih škodljivcev tudi rastlinske zajedavke, glivice, ki jih skušajo ugonobiti tako, da pričakovane pridelke zdatno zmanjšajo, celo uničijo. Navadno pravimo: rastline bolehajo. Do naj-novejšega časa je bil kmetovalec proti tem kvarljivkam brez pomoči; on ni imel pravega sredstva, s katerim bi se jim zamogel z uspehom v bran postaviti, saj se ni niti vedelo določno, kako nastajajo, kaj jih povzročuje, kaj jim ugaja in kaj škoduje. Zanikrn gospodar je bil mnenja, kakor je prišlo, tako bode prešlo. Velikanske škode, ki so je po nekod povzročile, je bil povod z ozirom na vedno večje stroške obdelovanja in oskrbovanja, da je začela véda tem kmetijskim sovražnikom največjo pozornost obračati. Koliko škodujejo in v kakem obsegu nastopajo, povedó kot vzgled ti-le podatki. Leta 1891. je na Pruskem žitna rja uničila pridelek na žitu po-prečno na vsakem hektarju na pšenici 370 kg, na rži 150 kg in na ovsu 400 kg tako, da se je preračunila škoda vsled silovitega nastopa te zajedavke pri pšenici na 43,000.000 gld., pri rži na 108,000.000 gld., in pri ovsu 99,000.000 gld. Leta 1889. je bil pridelek na ovsu na Švedskem po nastopu žitne rje toliko manjši, da je znašal nad 16.000 vagonov manj, kakor je bil po desetletnem donesku preračunjen. V Zjedinjenih državah v Severni Ameriki je znašala vsako leto škoda, ki sta jo povzročili prašnati in smrdljivi snet nad 45,000.000 gld.

Število dosedaj znanih in opisanih glivic znaša približno 30.000; samo vinsko trto napada 320, jablano 238, hruško 205, črešnje 120 raznih glivic in ni je rastline, na kateri ne bi po več teh neljubih in nepoklicanih gostov prebivalo.

Najvažnejše sem spadajoče glivice, ki naj jih pozna umen kmetovalec so:

- 1.) strupena rosa vinske trte (peronospora), pesina rosa, krompirjeva plesen, mokra gniloba ali smrkavost krompirjeva in druge strupene rose, ki napadajo zeljnate rastline, stročnice, salato itd.,
- 2.) sneti in sicer prašnata, smrdljiva turšična, pro-sena snet, snet rženih bilk itd.,
- 3.) rje, kakor travna rja, kronasta in progasta žitna rja, rja na pesinem listju itd.,
- 4.) plesni: trtna jajčasta plesen (oidium), rastlinska medena slana in
- 5.) glivice, katere povzročajo izrastke (n. pr. rženi rožiček), nestvore (n. pr. rožičevce na češpljah), gnitje, pegavost sadja, gnitje korenin itd.

Da je po tem zatiranje glivic na kmetijskih rastlinah neobhodna potreba, o tem je vsak prepričan, vendar je to za kmetovalca novo delo in breme, ki je tem težavnejše, ker se glivice pomnožujejo po trosih, ki so prostemu očesu malone nevidne, ker delujejo največkrat v rastlinskih telesih, in če in kadar jih opazimo, so navadno že popolnoma ali vsaj deloma ugonobile rastline.

Ker toraj ne moremo obvarovati naše kulturne rastline pred njih napadi, navezani smo le na njih zatiranje in sicer:

1.) Da stavimo razmnožitvi glivic kar največ zaprek s tem, da manjšamo, onemogočujemo in preprečujemo njih razvitek in nadaljno pogubonosno delovanje. To dosežemo s tem, če odstranimo vse gnile in od glivic napadane rastline, njih odpadlo in velo listje, posušene veje, mladike itd. iz nasadov, vrtov, dokler še ni trosje dozorelo in se razširilo. Kakor skušamo ob času nalezljivih boleznij pri ljudeh in živalih vsako kužilo odstraniti, enako moramo postopati tudi pri rastlinah.

2.) Da direktno uničujemo glivice z gli-vičnimi strupi. Tu sem prištevamo razne jedke tvarine (n. pr. žveplo, galica, razne kisline itd.), ki so v toliko stanjšane, da uničujejo glivice in trosje, ter ne škodujejo kulturnim rastlinam. Posebno izvrstno učinkujejo te tvarine na one glivice, katerih trosje se razvija na površju rastlin.

3.) Da gojimo posebno take svote kulturnih rastlin, ki so manj podvržene napadom glivic t. j. da so manj občutljive.

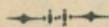
4.) Da nastopamo skupno s pokončevanjem glivic, ker le s tem se obvarujemo vsi in posameznik pred pogubonosnim razširjanjem glivic.

5.) Da sejemo ozir. zasajamo le zdrave, krepke rastline, da jih varujemo pred plevelom ter da skrbimo za njih enakomerno in krepko razvijanje.

6.) Da se v zadevi zatiranja glivic ravnamo po nasvetih in navodilih, ki sta jih véda in skušnja potrdila in priporočala, ter da smo s tem natančni in vestni.

Važnost zatiranja glivic smatra pri nas marsikateri gospodar nepotrebnim delom in ko se izvršuje, zgodi se to prav mnogokrat površno in nedostatno. V občenem interesu je pa želeti, da bi se nazori v tem spremenili, kajti škoda, ki jo glivice kmetijskim rastlinam povzročajo, je mnogo večja, kakor si jo priprosti kmetovalec predstavlja in je zlasti v novih nasadih n. pr. v novih vinogradih, sadnih vrteh, na polju in na njivah čestokrat nepreračunljiva in zato je edino pravo sredstvo, da se

izognemo tem poškodbam, njih natančno in vestno zatiranje. To velja posebno o naših novih vinogradnih nasadih, katere smo z velikimi denarnimi žrtvami in trudom na novo zasadili, katere je treba sedaj žveplati in škropiti z modro galico; nič manj važno in potrebno je pa tudi škropljenje drugih kmetijskih rastlin in s tem zatiranje glivic.

Politični pregled.

Zdi se, da je pogled vse Evrope obrnjen v teh dneh v tri dežele oziroma države: Hrvatsko, Macedonijo in Francosko. Tu se vrše stvari, o katerih bi lahko napisali cele dolge strani. Drugod pa ni posebnih dogodkov. Iz državnega zbora bi bilo omeniti, da mislijo napraviti postavo radi nedeljskega počitka v trgovinah, po kateri bi trgovinski uslužbenci imeli prosto vsaj ob nedeljah popoldne. Na Dunaju so nemško-narodni visokošolci pretepli one, ki so v katoliških društvih, in sicer samo zato, ker se ne sramujejo pokazati svojega prepričanja, edino to je greh, zaradi katerega jih strupeno sovražijo. Prav pristranske so se v tem slučaju pokazale visokošolske in državne oblasti, ki na tak način dajejo potuho prenapetim in surovim nemško-narodnim dijakom, kojih najgorkejša želja je, Avstrijo razbiti in jo podjarmiti Nemčiji. Možje, ki take dijake zagovarjajo, so pač krivi veleizdaje in imajo skoraj gotovo obe očesi slepi. Mažari so s svojim kljubovanjem pripravili tako daleč, da armada letos niti vojaških novincev ne more dobiti, kakor bi bilo postavno in potrebno. Če še povemo, da je vlada že na pol obljubila laško vseučilišče, med tem ko je gluha za prošnje Slovencev, mislimo, da smo povedali vse manjše politične zanimivosti zadnjih dnij. Omeniti bi le še bilo, da so Lahi po raznih mestih zgornje Italije prirejali velike demonstracije, v katerih so na nečuvnen način sramotili „zaveznico“ Avstrijo in nje vladarja. A da bi tu rekli naši državniki krepko besedo, kakor se spodobi ugledu naše države, zato tudi nimajo poguma. Tem več ga pa imajo, kadar se gre zoper Slovane. To kažejo jasno dogodki na Hrvatskem.

Predno kaj več povemo o položaju med brati Hrvati, treba pripomniti, da ni mogoče izvedeti in tudi ne povedati čiste gole resnice, ker se oblasti trudijo, prikriti resnico. Njim neljube brzojavke se ne smejo odposlati, odpirajo tudi pisma na pošti, samo da svet ne izve resnice. Pa tudi kar vemo, je dosti, da se vprašamo: Je-li mogoče kaj tacega v našem tako silno svobodomiselnem stoletju? Da, vprašati se moramo: Ali imajo Hrvati še kaj pravic ali ne. Videti je, da so tam pravico poslali spat. Ban dela, kar mu drago, predrzno prestopa vse zakone in pogodbe, a stolec mu še ni omajan. Z vedno novimi krivicami izziva Hrvate in jih tira v obup, v revolucijo. Policija in žandarji za vsako malenkost udarijo po narodu, vsacega količkaj sumljivega odvedejo v zapor. Ječe so po celem Hrvaškem prenapolnjene, morali so najeti več zasebnih poslopij, katere so spremenili v ječe. V Zagrebu je ni hiše, iz katere ne bi bil kdo v zaporu. Povsodi je vse polno policajev, žandarjev in vojakov, ki so poklicani iz Avstrije preplavili celo deželo. Ljudstvo je do skrajnosti razdraženo in tudi med kmeti je punt izbruhnil. Karkoli

spomina na sovražnega bana, pokončajo; razdirajo tudi železnice in sicer veliko škode store. V nekaterih okrajih je nagla sodba; v par urah potem ko je obsojen, ga tudi spravijo na oni svet. Razni listi so pisali, da je bilo dosedaj 19 ljudij na tak način umorjenih, 40 pa v bojih ustreljenih in nad 1000 ranjenih. Poslanec Biankini je v državnem zboru to očital, a ministerski predsednik je trdil, da to ni res. Sedaj naj pa človek vé, pri čem je. Kar iz plota teh številklj poslanci in listi niso sneli. Isti poslanec je vprašal vlado tudi, zakaj je dovolila hrvaškimi policajem stikati za ljudmi zapletenimi v zadnje dogodke celo v Ljubljani. Hotel je tudi vedeti, kako to, da so morali avstrijski vojaki na Hrvaško zemljo iti delat mir. Ministerski predsednik se je zvijal in zvijal, a iz vsega se vidi, da smo Slovani brezpravni. Gorje, ko bi recimo v kako nemško mesto poslali tuje vojake! Ali nad Hrvate, to je druga! In gospodom Mažarom tudi treba ustreči, zato ker našo avstrijsko polovico pri vsaki priliki ponižujejo, oškodujejo, zasramujejo. (Ni dolgo tega, je bil cesar v Budimpešti; kaj pa, da so zaigrali cesarsko pesem; a vpricho cesarja so žvižgali!) Poslanec Biankini je neznansko ostro pa opravičeno prijel ministerskega predsednika tudi zato, ker je on naredil, da ni cesar sprejel hrvaških poslancev. H komu naj se pač narod zateče v taki sili kakor k vladarju, da mu odkrito in jasno pove, kako delajo v njegovem imenu njegovi uradniki z narodom, ki je stoletja moral biti jez omiki sovražnim divjim Turkom, ki je na neštetihi bojiščih prelival kri za državo, za cesarja in bil zvest res do smrti. Da je krivica, ki jo je Körber s tem storil Hrvatom, nepopisno zapekla ves narod, je umevno. Tak narod kakor je hrvaški, ne more govoriti s svojim vladarjem. Körber pravi, da se to radi Mažarov ne sme. Pač najde izgovor, če se jih pa res tako boji, dosti slabo: še bolj jim bo rasel greben.

Ves slovenski narod čuti v teh britkih dneh s Hrvati. Naravno je to. Kakor skušajo pogaziti dokaj številneje Hrvate, tako bodo različni narodi: Nemci, Lahi, Ogri potrli tudi nas Slovence, ki smo majhni, slabotni, needini. Pogin Hrvatov, naš pogin; zmaga Hrvatov naša zmaga, naš obstanek. Na raznih shodih se povdarja ta resnica in vzbuja čut celokupnosti s Hrvati. Zares veličasten je bil te vrste shod v Ljubljani 24. m. m. Na tisoče zavednih Slovencev vseh strank se ga je vdeležilo. Bilo je vse navdušeno za Hrvate. Toliko bolj pa je obžalovati, da so nekateri nepremišljeni vročekrvneži po noči napadli nemško kazino, pobili okna, razgrajali in upili; nekdo je baje tudi dvakrat ustrelil z revolverjem, a k sreči nikogar ranil. S takimi izgredi si Slovenci ugleda pač ne bomo pridobili, niti Hrvatom kaj pomagali. — Razmere so na Hrvaškem še vedno skrajno napete in bati se je najhujšega, ker ban ne misli odnehati, ampak še bolj pritiskati ljudstvo.

Na Francoskem še dan za dnem izganjajo redovnike. Ljudstvo se upira in tudi vojaki ne marajo več opravljati posla rabeljnov. Sovražniki cerkve so bili celo toliko predrzni, da so pridrli v razne cerkve in motili govornike, ki so bili redovniki. Prišlo je do krvavih pretepov v cerkvah in izven njih po ulicah. Katolikom očitajo, da so nepokorni postavam; seveda so, ker so bolj pokorni Bogu in cerkvi, ko državi, ka-

tera nima kratkomalo nobene pravice vtikati se v zadeve cerkve, kakor pridigarji in božja služba. Katoliki na Francoskem so pripravljani na nova preganjanja.

Dogodki v Macedoniji. — V Carigradu vlada grozen strah pred dinamitom. Pri sultanovi palači so se straže pomnožile. Vsled sultanovega ukaza so iz Carigrada izgnani vsi Bolgari. Vstaši imajo neporabljenega še 25 do 30 tisoč kilogramov dinamita. Bo še pokalo! — Bolgari so v Brtolji (Monastiru) pognali v zrak smodnišnico in na to se je po ulicah razvil krvav boj med turško vojsko in bolgarskim prebivalstvom. Bolgari so najprej ustrelili pet Turkov. Zdaj so Turki začeli streljati na vse krščansko prebivalstvo brez razlike. Postrelili so več sto kristijanov. A kdo se zmeni za to? Saj so samo kristjani in Slovani! — Večja bitka se je bila v okolici Sereza, v kateri je padel voditelj vstašev Jurij Delčev. Boji so bili tudi drugod. Turki so s petrolejem zažgali vas Lubovin. Vseh 75 hiš je pogorelo. V plamenu je poginilo mnogo ljudi. — Grki izdajajo Turkom bolgarske ustaše. Zato so te lepe duše pri vladi v veliki milosti. Število vstaških čet se množi z iz Bolgarije došlimi Bolgari, ki dohajajo oboroženi. Turška vlada je izdala oklic, v katerem vsem kristjanom, pri katerih dobi orožje, grozi s smrtjo. Zakaj pa ne prepove orožja tudi mohamedanom.

LISTEK.

V RIM!

Padova.

(Konec.)

Spustil sem se potem v mesto kar na slepo srečo, češ, bom že kako prišel do sv. Antona cerkve in do prenočišča. Kaj nerodno je bilo, da mi je nekdo zavlekel v napačni voz kovčeg, koder je počivala izvrstna potopisna knjiga „Gsell Fels, Italien“ s prekrasnim načrtom Padove, ki bi mi sedajle služil prav izvrstno. Marsičesa nisem videl, kar bi bilo sicer zanimivo si ogledati.

Padova je staro, znamenito mesto in šteje 65.000 prebivalcev. Cvetelo je že pod Rimljani, kojih najznamenitejši zgodovinar se je porodil ravno v tem mestu, Tit Livij namreč, po katerem nosi en gimnazij ime „gimnazij Tita Livija“. Ob preseljevanju narodov od vzhoda v Italijo, katere ključ je tedaj bila Padova, je mesto silno veliko trpelo, ter si dolgo ni opomoglo. V srednjem veku postala je imenitna trdnjava ter dobila znamenito visoko šolo, katera je l. 1238 dobila cesarjevo potrjenje. To vseučilišče je svoj čas silno slovelo, ponosna zgradba priča o nekdanji slavi. Povprečno je bilo vsako leto nad 1200 dijakov tu. Tu sem so kaj radi pošiljali mogočnjaki naše domače dežele svoje sinove na visoko šolo. Do l. 1405 je imelo mesto samovladarje; eden njih, Ezze-lino, je bil silovit samosilnik in pregnali so ga. A razni vladarji iz družine Carrara so kaj dobro skrbeli za blagostanje mesta ter je oplešavali z prekrasnimi stavbami, polnimi raznih umetnin. V tej dobi je slikal tu slavnoznan slikar Giotto svoje umotvore. Poblepni Benečani pa so si l. 1405 podvrgli Padova. V letih 1431—1506 je tu živel in slovel veliki slikar Andrej Mantegna. V preteklem stoletju so bili gospodarji mesta zdaj Francozi, zdaj Italijani, zdaj zopet Avstrijci, dokler ni l. 1866 Avstrija odstopila Benečijo in tako tudi Padova Italiji.

Kaj ne, viharna zgodovina in mnogolična, ki je pa tudi vnanjemu lica mesta vtisnjena. Jedro mesta, staro mesto, ima ozke ulice in ceste ter visoke hiše, ki imajo skoro vse brez izjeme v pritličju lope za pešce; po sredi se pomikajo ali bolje rečeno dirjajo vozovi, ker Lahii sploh ne vozijo počasi, pešci pa hodijo tudi ob največjem dežju po suhem. Toda noge te tole, če dirjaš cel božji dan po tem kamnju, da zvečer niti

ne moreš spati. Ker je bilo mesto trdnjava, je moralo varčevati s prostorom. Krasnih, prostranih trgov ni veliko: oni pred cerkvijo sv. Antona, piazza Cavour, p. Unita d' Italia in piazza d' Erbe, koder stoji velikanska mestna hiša „palazzo della Ragione“. To poslopje pričeto v 12. stoletju, je sezidano iz istrskega kamna, je zares krasno delo stavbarske umetnosti. Kar nagledati se ne more človek te lepe sorazmernosti v toliki obilici okraskov in lepoticja. Zgoraj je bila svoj čas največja dvorana sveta, 87 m dolga, 27 m široka in 24 m visoka. Pokril je to dvorano l. 1306 menih-avguštinec Giovanni degli Eremitani z enim samim lesenim stropom brez vsake podpore! Za tedanji čas gotovo čudovito delo. Na tem trgu stoji dokaj raznih spomenikov. Sploh jih je v Italiji povsod dosti. Slavna je pač ta dežela, toda zdi se, da imajo Lahii v postavljanju spomenikov neko posebno vnemo zlasti za možne prekucijskih in protivierskih načel. Cavour, Mazzini, Garibaldi, Vittorio Emanuele, in Via venti Settembre (cesta 20. septembra, ta dan l. 1870 so papežu vzeli Rim), ta imena srečavaš povsod.

Nekdaj je bilo mesto bogato, imenitno, slavno, od tod toliko umetnin v stavbarstvu, kiparstvu in slikarstvu. Dandanes pa živi le od starin. Posebne trgovine nima, kakor je videti. Sv. Anton mora zlasti Padovancem obilo kruhov dati, in daje jih, ker privablja veliko romarjev.

Prekrasne so cerkve, posebno cerkev sv. Justine in stolnica. Povsod sama umetnost vseh vrst, a malo pobožnosti. Lahii so že itak živahni in vihravi. Mnogoštevilni tujei in romarji, ki s svojimi denarci pomagajo Lahom, da vsaj žive, pa se tudi vselej zgledno ne obnašajo v cerkvi. Mnogim cerkev ni družega ko muzej, komaj da se odkrije, ko stopi notri.

Ura je bila 18, treba bo iti k večerji „k zlatemu križu“, torej tja. Na Laškem štejejo namreč čas od polnoči do polnoči, tako da je ob 1. popoldne 13, ob 2. 14. ura, ob 6. zvečer 18. itd. Ko pridemo na prenočišče, nas zgodovna gospodinja obere za par lir, ki jih izdamo za spominke. Potem pa brž visoko gor po ozkih stopnicah spat, ker trudni smo. In jutri treba zgodaj vstati, pa tudi dolga pot nas čaka, do Lorete! Priporočimo se še enkrat sv. Antonu, in že smo v kraljestvu sanj.

(Dalje sledi.)

Ganite se naši zastopniki!

Pomagajte pozabljeni Dolenjski!

(Konec.)

Nedvignjeni zakladi. — Ker je na Dolenjskem mnogo dobre rude, bi mogla vlada pospeševati ustanovitev kake velike železne livarne v bližini Št. Janških rudo- in premogokopov s tem, da bi odkup raznih večjih železnih predmetov zagotovila in voznino po železnicah primerno znižala. Poleg premoga se nahaja med Št. Janžem in Št. Rupertom okoli hriba Sv. Duha tolike množine izvrstne železne rude, da so tamkaj vozna pota in steze na nekaterih krajih mesto z gramozom s stolčeno železno rudo posipane, in da tite rastejo prav iz raztolčene železne rude, in lahko se trdi, da je v tem kraju ako ne več, vsaj toliko izborne železne rude, kakor v Erzbergu pri Eisenerzu na Štajerskem. Pri Brusnicah je cela stran nekega hriba v globočini pol do enega metra pokrita z 20 do 40 cm debelo plastjo dobre železne rude. Sicer se pa v malih skupinah ruda po vsem Dolenjskem nahaja. Kremenika in kremenaste sipe za izdelovanje stekla se nahaja v izobilju okoli Št. Janža, Novega mesta, Skocjana in Št. Jerneja. Pod Gorjanci pri Novem mestu se še dandanes nahajajo razvaline nekdanje velike tovarne za steklo. Iz Dolenjske bi se lahko odpošljalo steklo po zvezi dolenjskih železnic s hrvatskimi v južne dežele, kjer je še pomanjkanje stekla. Med Ratečami, Št. Rupertom, Skocjanom in Sevnico se nahaja na mnogih krajih pripraven kamen, pesek, kreda in pripravna glina za izdelovanje Roman- in Portland-cementa. Izborna glina za izdelovanje vsakovrstnih ognjatrdih lončarskih in opekarških izdelkov se nahaja v prav mnogih krajih po Dolenjskem, posebno pa v vsej okolici Novega mesta, okoli Št. Jerneja, Skocjana in po celi Krški ravani, okoli Mokronoga, Št. Janža, Kočevja, Grosuplja, Črnomlja in drugod. Izvrstne lončarske izdelke in strešne skladne opeke bi se kaj lahko izvažalo v južne dežele.

Naša dežela bi morala skrbeti za strokovno šolo za opekarske in fineje lončarske izdelke, za katero bi bil najpripravnejši kraj Novo mesto, kot središče Dolenjske. Tako šolo imajo v Toplicah na Češkem in v mnogih drugih deželah. Koliko je pa še drugih zlahtnih rudnin in finih prstevin po Dolenjskem, katere še niso zadostno preiskane, kakor fina manganska ruda blizu Škocjana, cink in svinčena ruda med St. Janžem in Ratečami, okoli Litije in drugod!

Pred vsem moramo pa omeniti, velike Dolenjske premogokope v St. Janžu s tremi, skupaj 28 m debelimi kompaktnimi skladi finega bleskečega premoga. Pri Mirni je premogov sklad močan od 4 do 20 metrov; pri Čatežu nad Mirno se nahaja nad en meter debel premogov sklad; pri Kočevju se nahaja premog v več skladih v skupni debelosti nad 20 metrov; nad Otočicami pri Novem mestu se nahaja premogov sklad slabejše vrste v debelosti enega do dveh in pol metrov; pod Črnomljem se nahaja fini bleskeči premog v mnogih skladih, med katerimi je najdebelejši močan poldrugi meter. Pisec teh vrstic je našel tudi pri St. Jerneju kakega pol metra debel sklad prav finega bleskečega premoga, kateri utegne v globočini biti močnejši; tako je tudi našel pri Zgradu nad Škocjanom okoli en meter debel sklad finega, čistega, sipastega premoga.

Oglejmo si dolino Krke od nje izvira do Soteske! V tej dolini se nahaja okoli 40 večjih ali manjših slapov Krke, kateri vsi bi se dali izkoristiti s pomočjo turbin za tovarniška in druga obrtna podjetja; med temi sta dva slapa, eden v Žužemberku, drugi na Dvoru, katerih vsak bi lahko dajal stalno nad tisoč konjskih sil moči. Glejte, koliko prirodnega bogastva po Dolenjskem, in vendar je ljudstvo prisiljeno zapustiti dom in se seliti v Ameriko, ako se hoče rešiti pogina. In zakaj to? Samo zaradi tega, ker so nas pozabili oni, kateri so za to poklicani, katerih dolžnost bi bila že pred več desetletji spoznati zaostalost naše Dolenjske.

Zamorjena obrt. — Kaj se je storilo v zadnjih desetletjih? Gorenjcem, kateri so imeli že od nekdaj vsled tamkajšnje lege izvrstne vodoravne prometne ceste po ravninah in dolinah, po katerih so lahko težko naložene tovarne vozove hitro prepeljevali, se je zgradila takoj železnica iz Ljubljane do Trbiža že pred 34 leti. Za kranjsko deželo bi bilo že takrat neprimerno važnejše, da bi se bila oskrbela najpreje skozi Dolenjsko in izpeljala zveza s Hrvatsko. Kajti v tistem času so bile pri nas vse državne, okrajne in občinske ceste polne silovitih klancev, izpeljane kakor nalašč čez največje strmine, vsled česar nam je bil vsak promet, napredek in oživiljenje kakršnekoli obrti in trgovine popolnoma onemogočen.

Pred graditvijo dolenjskih in drugih železnic smo imeli na Dolenjskem velike tovarne za razne železne predmete, eno na Dvoru, drugo v Gradacu pri Metliki; v St. Janžu bila je velikanska tovarna za topljenje cink-rude; steklarni sta bili dve: ena v Kočevju in druga pod Gorjanci; v Žužemberku je bila papirnica in po drugod nekaj manjših tovarn. V dolini Krke nad Žužemberkom cvetela je ročna železniška obrt, kakor v Kropi na Gorenjskem; v Ribnici in Kočevju so se pečali z izdelovanjem suhe robe; v Ribnici, Straži in St. Jerneju so se pečali z lončarsko obrtjo.

Konkurenca železnic, katere so po vseh drugih krajih gradili, samo skozi Dolenjsko ne, je pa popolnoma uničila obe veliki tovarni za železne izdelke, obe steklarni, cinkovo tovarno, papirnico, železniško obrt v dolini Krke in vse ostale manjše tovarne.

Edina lončarska, opekarska in lesna obrt za domače in pozneje nastala Stampfiova umetna lesna obrt še nekoliko životarijo, to pa le zatogadelj, ker bi voznina od zunaj te izdelke preveč podražila. Vse drugo je pa propadlo, in sicer le edino zaradi pomanjkanja res dobrih prometnih zvez, to je, železnic. Spodobilo bi se bilo, kakor je po vsem svetu navada, da se najpreje v tiste kraje železnice gradijo, kjer si brez teh ljudstvo samo dalje pomagati ne more.

Zgradite nam potrebne železnice! — Zgodilo se je pa žalibog ravno nasprotno. Nam, ki smo bili najbolj potrebni, se je gradila železnica še-le štiriindvajset let pozneje, kot Gorenjcem! In kaka je ta proga in kdo vleče vso korist od te nam grajene zakotne dolenjske železnice? Dokler se nam ne zgradi zveza dolenjske železnice iz Novega mesta

preko Krškega ali Brežic z Zagrebom in južnimi deželami, dalje iz Novega mesta preko Črnomlja do Ogulina ali Karlovca, in iz Trebnjega preko St. Janža do Sevnice, toliko časa imajo pravo korist od sedanje dolenjske železnice največ edino le tuji trgovci z lesom, ogljem, prašiči in trbovljanska družba z izvažanjem kočevskega premoga, pred vsem drugim vleče pa od sedanje zakotne dolenjske železnice največjo korist mesto Ljubljana.

Dolenjska sama ima pa v obče izven neznatnega osebnega prometa prav minimalno korist od te železnice, dokler ne bode dograjena do Hrvatske. Saj je Dolenjskej zdaj vsak promet v vsakem oziru, izven proti Ljubljani, kakor prej, tako tudi še v naprej, onemogočen, in prišla je Dolenjska zdaj z nedovršeno progo v popolno odvisnost Ljubljane, katerej je na milost in nemilost izročena.

Pri vsaki tovarni je najvažnejši element gonilna moč in vročina. Vse to se napravi s premogom. Ker pa dosedaj še nimamo železniške zveze z velikimi St. Janškimi premogokopi (kočevski premog je po izjavi železniških strojevodjev zelo slab in se toraj ne more vpoštovati) in ker pač noben podjetnik ne bode tako neumen, da bi si šel tovarno na Dolenjskem graditi, premog pa iz daljnega Trbovlja naročevati, da bi ga tako vožnja za premog dvakrat več veljala, kakor premog na mestu velja, vsled tega je popolnoma izključeno, da bi kdo dotlej na Dolenjskem gradil kako tovarno, ali vstvaril večje obrtno podjetje, dokler se ne dogradi kratka železniška proga Trebnje-St. Janž, po kateri bi se dobival in izvažal na vse kraje izboren premog za prav nizko ceno, katera proga bi ne bila skoraj prav nič daljša in tudi ne mogla več veljati, kakor desetkrat manj potrebna, bolj za luksuz železnica iz Kranja v Tržič, za katere nujno graditev je vsled posebnega truda naših poslancev, deželne vlade in trgovske zbornice vlada ravno kar državnemu zboru predložila potrebno postavbo.

Na Dolenjskem nastale tovarne in druga obrtna podjetja bodejo imela največ izvoza v južne, tovarn revne pokrajine, in tako nespameten tudi ne bode noben podjetnik, da bi si tovarne po Dolenjskem gradil, blago pa po velikanskem ovinku preko Ljubljane na Hrvaško in južne pokrajine pošiljal, vsled česar bi se stroški za vožnjo blaga potrojili.

Treba je torej za nas Dolenjce nemudoma kaj storiti.

Kadar nam dajete, poslanci, poročila o Vašem delovanju, slišimo vse drugo, kakor tehtovite uspehe, katere ste našej Dolenjski v korist dosegli. Obljubite nam vse, storite pa, izvan nekaj drobtinic, prav nič za našo zapuščeno Dolenjsko. Vaših obljub in poročil smo se naveličali poslušati. Malo jokajočim otrokom se obljubuje, da več ne jokajo. Nas Dolenjcev je polovico prebivalstva dežele in zahtevamo od vas uspehov vašega delovanja, kateri bodejo Dolenjski v večjo korist. Govorite in obljubujte manj in delajte za nas več, saj za to smo vas za zastopnike volili.

Po vsakratni ljudski štetvi se v naših časnikih tako žalosti nad nadnim krčenjem slovenskega ljudstva ob slovenskih mejah in ste v obrambo temu ustanovili Ciril-Methodovo družbo. Vprašati si vas pa dovolim, ali se naše ljudstvo kaj manj iznaroduje, ako se v Ameriko seli, kjer se v dveh generacijah na Angleže iznarodi? In zoper to iznarodovanje slovenskih Dolenjcev, kateri se v Ameriko selijo, se pa nič ne stori. Kakor vam je Ciril in Methodova družba potrebna, tako vam mora potrebna biti vsaka naprava za Dolenjsko katera je v stanu izseljevanje omejiti in to je v prvi vrsti dograditev dolenjskih železnic z istega izviraječimi posledicami. Ljudstvo gine in treba ga je ohraniti. Zato pa pozivljamo vis. c. kr. vlado, svoje zastopnike in trgovsko in obrtno zbornico, naj čim najpreje spravijo v tir nujne zadeve, katere smo omenili v tem članku!

—k

in mnogo njegovih somišljenikov.

—

Piše se nam:

Iz Radne. Zares vsako pošteno srce se veseli in raduje krasnega razgleda po naravi, kojega nam nudi prelepi maj. Nekaj pa pri nas vendar moti to veselje, namreč — Amerika. Pred nekaj leti se je zelo povpraševalo, kdo bo šel v Ameriko, — danes pa se že mora skoro vprašati, kdo bo ostal

doma. Iz naše boštanjske župnije jih je šlo že gotovo blizo 40, nekaj pa je še namenjenih podati se čez veliko lužo. S strahom moramo gledati to izseljevanje. Nekateri pusté polno hišo nedoraslih in nepreskrbljenih otrok, drugi zopet obširno posestvo in ženo z malimi otroci.

Zdi se mi pa, da mnogi gredó v tujino le iz pohlepnosti po denarju. Mnogi so tudi sami krivi in prisiljeni iskati si srečo. V 8. št. „Dol. Novic“ je g. dopisnik iz Čateža navedel prav važne in resnične vzroke, zakaj pride toliko kmetij na kant. Naj omenim še jaz neko sredstvo, katero bi marsikomu utegnulo pomagati; mislim namreč: pridnost, varčnost in zmernost. Poznam več gospodarjev, ki so bili na vsakem sejmu bolj gotovo ko beli kruh. Za domače delo so se malo brigali; ako šo hoteli imeti obdelano posestvo, so pa najemali, in tako kar na dve strani zapravljali. Nekateri, kadar imajo denar, ne vedó, kako bi ga trosili; čez malo časa pa ni druge rešitve kot — Amerika. Nasprotno je pa tam, kjer si gospodarji ne iščejo veselja in kratkega časa po krémah, radi pa čitajo poštene knjige in časopise, ter se držé hišnega reda. — Ko bi hotel objaviti, koliko nezgod povzroči pijančevanje, ali vsaj kolikor vem iz vsakdanjega življenja, moral bi v vsaki številki celo polo napisati. Za danes sem hotel le opomniti, naj bi naši gospodarji jeli malo misliti, in tudi skušali napredovati brez — Amerike. — Dne 3. aprila ob 11. uri po noči je pogorel pód in kozolec posestnika Luka Glavača v Dolnih. Najbrž je zažgal kak hudobnež, ki ga pa ne morejo zaslediti.

Pred kratkim je umrl tu nek ogljarski deček, ki je že več let bil padavici podvržen. Nekega dne je hodil deček sam okrog ognja, in nesreča je hotela, da ga je vrglo ravno na ogenj, kjer se je hudo opekel. Revez je trpel hude muke blizo dva meseca; slednjič ga je vendar Bog rešil. Stariši, bodite previdni, in skrbite za svoje otroke!

Veliki ponedeljek po noči je nagle smrti umrl Martin Novšak v Poganki. V ponedeljek je bil še pri zncanih na Konjskem, v torek so ga našli mrtvega, poleg njega pa malo krvi, kar je značilo, da mu je bruhnala kri skozi usta in nos. N. v. m. p.! Čujte, ker ne veste ne dneva ne ure!

Domače vesti.

(Odlikovanje.) Preč. g. Anton Jaklič, vojaški župnik v Zadru, je imenovan papeževim komornikom.

(Umrta je) pred kratkim soproga zadnjič pokopanega nadučitelja Ivana Erkerja in zapustila tri nedorasle, nepreskrbljene otroke.

(Zlata poroka) meščana g. Mihaela Jazbeca se je vršila jako slovesno. Slavljenca sta bila pri sv. maši ob polu 8. uri, pri kateri so prav lepo pele učenke tukajšnje dekliške šole, ter med sv. mašo pristopila k sv. obhajilu. Potem sta stopila pred altar kakor pred 50. leti, in mil. gospod proš dr. Elbert je opravil cerkveni blagoslov z nagovorom, kakor je običajen ob zlati poroki. Pač je tudi njima privrela iz srca zahvalna pesem, ki se je zapela po končanem opravilu. Sedem otrok jima je bil dal Bog, od teh živé še trije, kateri imajo če se ne motimo 12 otrok, in eden teh ima tudi že 2 otroka. Vsi otroci, vnuki in pravnuki so bili pač v duhu združeni s slavljencema, katerima so dobri someščani izkazali veliko ljubeznjivih dobrot in izrekli prisrčnih voščil ob tej priliki.

(Matura) na novomeški gimnaziji se vrši 8. junija pismeno, 1. julija ustmeno.

(Sv. birma in kanonična vizitacija za dekanijo Novo mesto) bode naslednje dni: v soboto 13. junija obisk šole in podružnic v Mirni Peči; v nedeljo 14. junija sv. birma v Mirni Peči; v ponedeljek 15. junija v Prečini; v torek 16. junija v Vavti vasi; v sredo 17. junija v Soteski; v četrtek 18. junija v Poljanici (Pöllandl); v petek 19. junija v Čermošnjicah (Tschermoschnitz); v nedeljo 28. junija v Novem mestu; v ponedeljek 29. junija v Šempetru; v torek 30. junija v Šmarjeti in v sredo 1. julija obisk ondotnih podružnic; v četrtek 2. julija v Beli cerkvi; v petek 3. julija v Šmihelu; v soboto 4. julija obisk topliških podružnic; v nedeljo 5. julija sv. birma v Toplicah; v ponedeljek 6. julija Podgradom; v torek 7. julija v Stopičah; v sredo 8. julija v Brusnicah.

(Koze) se bodo stavile v novomeškem okrožju letos sledeče dneve: Torek 9. junija: na Velkem Kalu ob 8 uri dopoldne, v Mirni Peči ob 9. uri, v Prečini ob 11. uri, v Vavti Vasi ob 3. uri popoldne. V sredo 10. junija na Ruprčvrhu ob 1. uri popoldan, v Stopičah ob 3. uri, v Podgradu ob 5. uri. V petek 12. junija: na Vel. Slatneku ob 8. uri dopoldne, v Brusnicah ob 9. uri, v Orehovci ob polu 11. uri, v Beli Cerkvi ob 2. uri popoldne, pri Zorkotu ob polu četrti uri, v St. Petru ob polu 5. uri. V soboto 13. junija: v Novem mestu ob 10. uri dopoldne (v Narodnem domu), v Šmihelu ob 4 uri pop. Pregledovanje se vrši teden pozneje ob isti uri.

(Konferenca novomeške duhovščine) bode v četrtek po binkoštih ob 2. uri pop. v kapiteljnu.

(Knjige Slovenske Matice) za leto 1902 so došle in se dobé v pisarni poverjenika gimn. ravnatelja. Poštšina znaša 10 h, društvenina za prihodnje léto 4 K. Poverjenik se nadeja, da ostanejo Slovenski Matici zvesti vsi dosedanji udje in da pristopijo novi.

(Ljudska veselica na prostem) v g. Smoletovi hosti bode letos, kakor slišimo, 5. julija in sicer jako velikanska, kakoršne še baje do sedaj ni bilo. Priredi jo slavna meščanska godba s prijaznim sodelovanjem Dol. Sokola, Dol. pevskega društva in Glasbene Matice. Ker bode godba, petje, telovadba, ples itd., je pričakovati, da bode v tej zeleni dolinici vse živo. Točilo se bode dobro vino in pivo in najbolje poskrbljeno bode tudi za okusna jedila. Veselica se vrši v prid in korist občé spoštovanemu in za našo godbo velezaslužnemu kapelniku g. Filipu Emeršiču in je torej v resnici želeti prav obilne udeležbe uradnikov in meščanov, dam in gospodov iz vseh stanov iz mesta in okolice. — Vstopnice se bodo začele takoj prodajati po hišah ter prosimo, naj bi nihče ne odpustil prodajalca nezadovoljnega od sebe. Preplačila se sicer hvaležno odklanjajo, tembolj se pa najuljudneje prosi, naj bi blagovolil vsakteri kupiti več kart. Blagajne na veselicnem prostoru ne bode.

(Kat. polit. društvo v Novem mestu) opozarja svoje člane in somišljenike, naj bi poslali svoje male prispevke zgoraj omenjenemu društvu. Opozarjamo pa gg. člane radi tega, ker so mnogi pozabili na naše društvo. Naj se ga po dolgem času zopet enkrat spomnijo. — Umestno bi bilo, ko bi v vsakem kraju jeden se potrudil in pobral male prispevke ter naj jih potem pošlje blagajniku g. kanoniku Jakliču v Novem mestu. Pošlje se pa znesek tudi lahko društ. tajniku Fr. Vidmarju, kapelanu v Šmihelu.

(Poročilo o zborovanju mestnih trgovcev in obrtnikov v zadevah „Dolenjske železnice.“) Vsled poziva člana državnega železniškega sveta gospoda Ivana Hribarja, sklicalo je županstvo Novega mesta dne 18. maja t. l. v mestno hišo shod mestnih trgovcev in večjih obrtnikov, z namenom, da njih želje v zadevah dolenjske železnice izrečejo, katere bode g. Ivan Hribar v železniškem svetu skušal realizirati. Shoda so se skoraj vsi povabljeni gospodje vdeležili, kar dokazuje, kako pereče so zadeve dolenjske železnice za dolenjski trgovski in obrtni stan.

Gospod mestni župan Simon pl. Sladovič otvori shod, pozdravi toliko število zborovalcev, ki so se vabilu odzvali in naprosi trgovca Alfonza Oblaka, naj vodi zapisnik, kar isti stori.

Gospod župan na to pojasni poziv člana drž. žel. sveta g. Iv. Hribarja in njega pripravljenost, po možnosti v zadevah dolenjske železnice na korist trgovine in obrti delovati in stavi sledeče tri točke v posvetovanje in sklepanje: 1. v zadevi voznega reda na „Dol. železnici“; 2. v zadevi hitrejše vožnje; 3. v zadevi dopolnitve „Dol. železnice.“

Po daljšem posvetovanju stavi k prvi točki gosp. župan sledeči predlog: Gosp. Ivan Hribar se naprosi, naj v drž. žel. svetu na to deluje, da bode srednji osebni vlak, mesto dosedaj ob 1/4 na 12. uro, odhajal v naprej od Novega mesta po kosilu ob eni uri ali nekaj minut kasneje. Tudi naj deluje na to, da bi v poletnem času osebni vlak, kateri pride zvečer iz Ljubljane, vozil ne samo do Novega mesta, temuč z vsemi tremi osebni vozovi do zadnje postaje Straže, in od tam šele nazaj v Novo mesto, kjer navadno prenočuje. To pa z ozirom na bolnike, kateri se pridejo iz Gorenjskega in družih krajev v Toplice zdraviti in se najraje z večernim vlakom pripeljejo,

a morajo dozdej čez noč okoli kolodvora v Novem mestu ostajati. Ako bi bilo to nemogoče doseči, naj se vsaj to doseže, da bode takó večerni vlak v poletnem času vsaj ob nedeljah in praznikih vozil. Predlog se z odobravanjem enoglasno vsprejme.

K drugi točki stavi g. župan, po širšji debati, sledeči predlog: Ker se na tacih progah, kakoršna je „Dol. železnica“, v zadnjem času dovoljuje vožnja z hitrostjo 35 km. na uro, predlaga: G. Ivan Hribar naj na to deluje, da bodejo v bodoče osebni vlaki na Dolenjski železnici mesto, kakor dozdej, 25 do 30 km, v naprej vozili z hitrostjo najmanj 35 km. na uro. Predlog se enoglasno vsprejme.

Pri tretji, najvažnejši točki otvori se bolj obširna debata, in kot j-dro iste predlaga g. župan: G. Ivan Hribar se naprosi, naj pri drž. žel. svetu, žel. ministerstvu in vseh mero-dajnih poslancih in drugih gospodih nemudoma potrebne korake stori, da se vendar že neha odlašati, temuč kar najhitreje vse potrebno ukrene za prav kmalo dograditev nam Dolenjcem eksistenčne važnosti prepotrebne sledeče dve železniške proge: Novo mesto-Brežice, katera bi prišla poleg celej Dolenjski, posebno še v korist polovico novomeškemu in mokronoškem in celemu krškemu in kostanjeviškemu sodn. okraju, ki brojijo nad 40.000 prebivalcev in vsled katere bi stopila Dolenjska tudi v prevažno zvezo z mnogimi hrvatskimi železnicami preko Zagreba (proti Zidanem mostu, Krapini, Samoboru, Reki in Karlovcu, Siseku, Brodu, Slavonijo, Bosno in Budapešto) in tako v direktno zvezo z južnimi železnicami. Prav tako je delovati za kar najhitreje dograditev Dolenjcem velevažne kratke železniške proge iz Trebnja ali Vel. Loke v Tržišče, ozir. Št. Janž. Na tej važni progji, katera je bila že v letu 1897 trasirana in v novembru istega leta tudi že oblastveno obhojena in potrjena, a se zdaj nihče zanjo več resno ne zmeni, temuč se med tem drugodi skoraj prav nepotrebne železnice za par tisoč prebivalcev gradijo, se nahajajo trije bogati premogokopi, v Št. Janžu, nad Mirno in pod Čatežem, kateri bi lahko pri sedanjji draginji lesa vso Dolenjsko in tudi event. nastale tovarne z dobrim cenim gorivom oskrbovali in tisočem delavcem stalen zaslužek dajali in bi se bila v taki kraj v vsaki drugi deželi gotovo že zdavnaj železnica dogradila. Glede proge Novo mesto-Brežice naj g. I. Hribar z štajerskimi in kranjskimi oblastmi, katere dežele bodejo v kratkem pričele pri Brežicah preko Save most graditi, v dogovor stopi, da se bode isti most ob enem tudi za premostenje železnice gradil, tako da bode služil ob enem za peš prehod, tovorni promet in za železnico. Predlog se z odobrenjem enoglasno vsprejme in na to zborovanje zaključí.

O železniški progji: Novo mesto-Črnomelj-Metlika-Karlovec ali Ogulin se ni moglo o tej priliki sklepati, ker so velike ovire za to progo premostiti, bodi si od strani naše države z ozirom na Trst, bodi si od strani Ogrske države glede dograditve železniške proge od Karlovca ali Ogulina do kranjske meje. Dokler se Ogrska ne zaveže dograditi na hrvatskem ozemlju železnico od omenjenih mest do kranjske meje, toliko časa je pač malo upanja za zgradbo črnomaljske železnice kot normalnotirne proge, kajti svet od Novega mesta do Črnomlja, kjer je železnica trasirana, je silno gričast, gradba bi veljala mnogo milijonov, in ker bi bilo neprimerno malo transporta (brez hrv. želez. zveze) na tej železnici, bi bilo težko dobiti tistega, kateri bi za to, kot lokalno progo, hotel prevzeti garancijo za rentabiliteto. Tedaj naj se zdaj najpreje vse potrebne predpriprave storijo, da se dosedanje glavne ovire za to tudi zelo potrebno progo odstranijo, in potem bodo gotovo tudi ostale dolenjske mesta in občine se za to progo pričele potegovati. Ker se pa niti v Karlovcu, niti v Ogulinu nikake železnice ne križajo, je za Dolenjce v obče mnogo važnejša železnica Novo mesto-Brežice-Zagreb.

(Obrtna zadruga) v Novem mestu imela je dne 12. maja 1903 svojo tretjo letošnjo sejo ob navzočnosti sledečih gospodov odbornikov: Frančič, Agnitsch, Cigler, Goleš, Horvat, Mramor, Murn Fr., Stefanovič in Weiss. Seji je predsedoval načelnik obrtne zadruge, g. Davorin Frančič ter se je takoj, ko je isti nje sklepčnost konstatiral, začelo po dnevnem redu posamezne točke reševati. — 1. Prebere se zapisnik zadnje seje in enoglasno odobri. 2. Prošnja Anton Jakše-ta iz Orehovice, došla po c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem mestu z dopisom z dne 30. aprila 1903, št. 8322, za samo-

stojno izvrševanje čevljarske obrti se enoglasno reši tako, da ostane obrtna zadruga popolnoma pri svojem sejnem sklepu z dne 27. novembra 1901, s katerim se je temu prosilcu že podelilo naprošeno izvrševanje. 3. Prošnja Matija Merše ta iz Novega mesta, došla po c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem mestu z dopisom z dne 26. marca 1903, št. 6169, za samostojno izvrševanje krojaške obrti se enoglasno reši tako, da se mu naprošeno samostojno izvrševanje dovoli. 4. prošnja Maks Henigmána iz Toplic za samostojno izvrševanje čevljarske obrti se enoglasno zavrne, ker prosilec ni polnoleten. — 5. prošnja Anton Hočevarja iz Kala za samostojno izvrševanje krojaške obrti se enoglasno zavrne, ker prosilec ni dokazal, da je vsaj dve leti kot pomočnik pri kakem mojstru delal. 6. prošnja Alojzija Reitza iz Novega mesta, došla po c. kr. okrajnem glavarstvu v Novem mestu z dopisom z dne 16. aprila 1903, št. 6236 za samostojno izvrševanje zlatarske obrti, se enoglasno zavrne, ker prosilec nima niti učnega niti pomočniškega spričevala za to obrt. 7. Slednjič se še ena prošnja za samostojno izvrševanje čevljarske obrti zavrne, ker dotični prosilec nima dovolj dokazil sposobnosti v tej obrti. — Dne 19. maja 1903 je načelnik obrtne zadruge Davorin Frančič sklical radi nujnosti nekaterih točk 4. letošnjo sejo ter se je pod njegovim predsedstvom in ob navzočnosti sledečih gg. odbornikov: Agnitsch, Cigler, Goleš, Horvat, Murn in Weiss iz Novega mesta in gospoda Val. Appe iz Kandije razpravljalo o nastopnih točkah: 1. Prebere se zapisnik zadnje seje in enoglasno odobri. 2. prošnja Maks Henigmána iz Toplic za samostojno izvrševanje čevljarske obrti, katera se je v seji dne 12. maja 1903 radi nedoletnosti prosilca odbila, se sedaj enoglasno odobri, ker je prosilec dekret pololetnosti doprinesel. 3. predlog gospoda načelnika, da se gospodu Ivan Kregarju, zborničnemu svétniku v Ljubljani, radi njegovih za kranjske obrtnike velevažnih v seji trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani z dne 28. aprila 1903 stavljenih predlogov izreče popolno zaupnico, se enoglasno sprejme, ter se izvršitev tega naloži gospodu predlagatelju. 4. prošnji Miha Jazbeca iz Novega mesta za podelitev kake podpore ob njegovi zlati poroki se enoglasno ugoti, podeljujoč mu podporo v znesku 10 K.

(Kronska veljava in obrtniki.) Obrtni zadrugi v Novem mestu došel je sledeči odlok sl. c. kr. okrajnega glavarstva v Novem mestu št. 9825. Obrtni zadrugi v Rudolfovem. Kakor je obrtni zadrugi gotovo znano, se računanje v kronski veljavi, akoravno je ta že od 1. januarja 1900 obligatorično upeljana, med prebivalstvom in posebno med obrtniki še ni oživela in se še vedno računa na krajcarje in goldinarje ali pa celo v obeh veljavah. Ker nastanejo po takem računani zmešnjave in nedostatki bodisi za obrtnike, bodisi za občinstvo, pozivlja se obrtna zadruga delovati na to, da se obrtniki posebno pri navajanju cen in izdajanju računov poslužujejo te kronske veljave in računajo s kronami in vinarji.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo 9. maja 1903.

C. kr. deželno-vladni svetnik: Friedrich m. p.

Ker se tudi obrtna zadruga s temi predpisi popolnoma strinja in posebno zaradi tega, da se že vendar enkrat enotno računanje mej obrtniki uvede, naprosi tem potom vse cenjene gospode člane, da se izključno držé le kronske veljave. Obrtna zadruga za sodni okraj novomeški v Novem mestu, dne 23. maja 1903.

Načelnik: Frančič.

(Zaupnico gospodu Ivan Kregarju v Ljubljani) izdala je obrtna zadruga v Novem mestu. Glasi se takole:

Veleblagorodnemu gospodu Ivan Kregarju, zbornični svétnik, načelnik okrajne bolniške blagajne, član ljudske posojilnice itd. v Ljubljani.

Podpisana zadruga je v svoji seji dne 19. maja 1903 enoglasno sklenila, Vašemu Veleblagorodju izreči ob priliki Vaših predlogov, stavljenih v seji trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani z dne 28. aprila 1903 popolno zaupnost, kar blagovolite kot dokaz naklonjenosti do Vašega Veleblagorodja od strani tukajšnjih obrtnikov sprejeti. — Ob enem pa podpisana zadruga Vaše Veleblagorodje najuljudneje naprosi, da še v bodoče tako neustrašeno in temeljito njih opravičene želje in zahteve zastopati blagovolite. Obrtna zadruga za sodni okraj novomeški v Novem mestu.

(„Ljudska posojilnica.“) V tem upravnem l. 1902 je na novo pristopil 201 zadružnik. Izstopilo jih je 17, tako da je imela „Ljudska posojilnica“ koncem l. 1902. — 1467 zadružnikov z opravnimi deleži v skupnem znesku 5.868 K. Stanje glavnih deležev je bilo 5.200 K. — Sprejemkov je bilo 16.273.953 41 K. Izdatkov je bilo 16.322.929 24 K. Skupni promet 32.596.882 65 K. Stanje hranilnih vlog je bilo 7.419.093 04 K. Tekoči račun B je izkazoval 2.068 985 45 K. — Tekoči račun A z prirastlimi obrestmi izkazuje 13.273 03 K. — Skupno stanje vlog je bilo torej 9.501.351 52 K. Stanje posojil je bilo sklepom l. 1902. — 6.542 838 27 K. — Čisti dobiček te upravne dobe znaša 27.240 39 K. — Poleg rezervnega zaklada 10.319 77 1/2 K in razpoložnega zaklada 43 060 08 1/4 K ima društvo še posebno rezervo za morebitne glavnične izgube v znesku 44.004 02 1/4 K. „Ljudska posojilnica“, kakor vsakdo vidi iz teh števil, nima namena, kopičiti lastno glavnico, ker sloni na neomejeni zavezi; vsi njeni člani jamčijo solidarno z vsem svojim imetjem za v posojilnici naložene kapitalije. To jamstvo pa zadostuje za mnogo večje vsote, nego so sedaj v posojilnici naložene. Kljub temu krepko narašča lastna glavnica kot naravni izraz krepkega razvoja in racionalnega poslovanja v zadrugi. — Leta 1902. so hranilne vloge zopet krepko narasle. Posojilnica je v položaju, da vsako vlogo vsaki stranki takoj na zahtevanje izplača. Pri letošnjih izplačilih v znesku 2.606 761 10 K se ni niti pri enem izplačilu poslužila posojilnica v pravih pridržane jej pravice odpovednega roka. To je mogoče le s tem, da ima posojilnica vedno na razpolago velike vsote za izplačilo hranilnih vlog. — Ljudska posojilnica je član „Gospodarske Zveze“ in obrestuje hranilne vloge vsem, tudi nečlanom, po 4 1/2 0/0. — Kako je ta zavod potreben in koristen, to dokazuje najbolj vpitje nasprotnikov. A mi ji želimo obilo uspeha v korist slovenskemu ljudstvu.

(Zeleni cepiči). V zadnjih letih so se dobre trtne vrste po naših novih vinogradih že toliko razmnožile, da bi se dalo tu in tam kaj več zelenih cepičev dobiti, zlasti v vinogradih večjih posestnikov. Ker se zelenih cepičev čim dalje več potrebuje in ker je želeli, da se rabijo za zeleno cepljenje kolikor mogoče cepiči dobrih vrst, zato se obrača kmetijska podružnica novomeška do vseh boljših vinogradnikov novomeškega in krškega okraja s prošnjo, da ji blagovole naznaniti, ako bi imeli za zeleno cepljenje kaj več cepičev na prodaj, po kaki ceni, kake vrste in približno koliko. Prav tako naj se pa tudi oglašé p. n. člani, ki potrebujejo zelene cepiče, da jim zamorejo podružnice potrebne cepiče pravočasno naročiti.

(Dolenjsko vino) je že od nekdaj slovelo ne samo v naši deželi, ampak tudi izven iste kot zdrava, prijetno kislata pijača, katera je imela vedno dovolj odjemalcev. Pred več leti prišla je v deželo trtna uš, ki je stare vinograde uničila. — Dolenjska producirala je komaj toliko vina, kar se ga je na Dolenjskem porabilo. — Vsled tega so bili odjemalci prisiljeni, obračati se v tuje kraje po vino in radi tega so se konsumenti privadili na okus tujih vin. Sedaj so pa nastali drugi časi. — Dolenjski vinogradniki so z velikim trudom in z velikimi stroški iz ljubezni do trte svoje vinograde že v taki meri zopet obnovili, da se njih pridnost občuduje tudi po tujih strokovnjakih in za vinarstvo merodajnih osebah. Vina je na Dolenjskem veliko in dobrega. Ker so se pa vinski trgovci privadili kupovati vino v tujih krajih se dolenjsko vino težko prodaja, tako da je marsikateri pridni dolenjski vinogradnik v finančni stiski, ker ne more svojega pridelka spečati. — Da se temu nedostatku vsaj deloma odpomore, ustanovilo se je v Novem mestu kletarsko društvo, katero ima namen, spečavati dolenjska vina, spravljati jih v promet in pridobivati dolenjskemu vinu konsumente in kredit, zlasti iz en Dolenjske. Priporočamo vsem vinskim trgovcem, gostilničarjem in zasebnikom to društvo pri nakupu vina in opozarjamo na njegov današnji inserat v našem listu.

(V deželni preskuševalni vinski kleti v Ljubljani), ki se je pred dvema mesecema otvorila, se nahajajo tudi iz dolenjskih vinogradov že nekatera prav dobra vina razstavljenih v preskušnjo. To vinsko klet je dosedaj že prav mnogo vinskih trgovcev, krčmarjev, veščakov in zasebnikov obiskalo, deloma, da so se prepričali o dobroti tu razstavljenih vin, deloma pa tudi, da so naročili pri lastnikih večje ali manjše množine vin. Z ozirom na blagi namen

te vinske kleti v svrhu povzdige prodaje naših domačih vin je želeli, da bi se za to napravo zanimali prav mnogi naši vinogradniki, vinski trgovci in krčmarji ne le z Dolenjskega, ampak sploh s Slovenskega, da se povzdigne naša vinska kupčija. Prvi s tem, da v prav mnogem številu razstavijo tu svoj vinski pridelek, drugi pa, da zopet v svojo kupčijo in v svoje krčme upeljejo le domače vino po geslu: Svoji k svojim! Vodstvo vinske kleti gre v tej zadevi vsakemu rado na roko in brezplačno podaja pojasnila.

(Pri tukajšnjih porotnih obravnavah), katere so se vršile od 25. maja naprej, obsojeni so bili sledeči zatoženci naslednje: 25. maja Hočevar Franc, 32 let star, iz Mladetiče, zaradi hudodelstva požiga na tri leta težke ječe z 1 postom vsaki tretji mesec. — 26. maja: Ihan Janez, 25 let star, cerkvenik v Mulavi, radi hudodelstva proti nrvnosti na 5 let težke ječe z 1 postom vsakega pol leta. — Rus Marko, 46 let star, iz Boldreža, radi požiga na 10 let težke ječe z postom vsakega 25. maja. — 27. maja: Skušek Anton, 67 let star, zidar v Radečah, zaradi hudodelstva proti nrvnosti, je bil oproščen. — Zupančič Franc iz Soteske (Ainöd) zaradi hudodelstva proti nrvnosti in oskrumbe na 2 leti težke ječe z 1 postom vsaki šesti mesec.

(Trgovce, obrtnike in sejmarje), ki običavajo obiskovati sejme na Ogrskem, opozarjamo na ukaz kr. ogrskega trgovskega ministra z dne 6. novembra 1901 št. 39.505, ki veli, da se morajo obiskovalci ogrskih sejmov na zahtevo tržnih nadzornikov vsak čas izkazati s obrtnim listom. Oblastva imajo ukaz, da prodajalcem, ki nimajo obrtnega lista, takoj ustavijo prodajo blaga.

(Statistični podatki) o razširjenji trtne uši in o prenovljenji vinogradov v Avstriji po stanju koncem l. 1901. Vinogradništvo je po trtni uši v Avstriji silno prizadeto; že nad 25 let se trudimo, da bi po tej škodljivki napadene in uničene vinograde na novo zasadili in si s tem vir iz te kmetijske panoge na novo priborili. V kolikem obsegu se je dosedaj trtna uš razširila in koliko se je na novo zasadilo, povedó nam ti-le uradni podatki: Na Nižjem Avstrijskem je od 39 713 ha vinogradov 29 434 14 ha (74 23 0/0), na Moravskem od 12 119 ha 3 062 89 ha (25 27 0/0), na Štajerskem od 34 056 ha 17 108 99 ha (50 24 0/0), na Kranjskem od 11 631 ha 10 685 29 ha (91 87 0/0), v Istri od 47 060 ha 40 576 91 ha (86 22 0/0), v Trstu z okolico od 1 244 ha 1 244 ha (100 0/0), na Goriškem od 6 975 ha 3 642 75 ha (52 23 0/0), v Dalmaciji od 81 852 ha 18 261 79 ha (22 21 0/0) in na Tirolskem od 12 575 ha 1 302 34 ha (10 36 0/0). Na novo se je dosedaj zasadilo približno 17 795 ha vinogradov in sicer na Nižje Avstrijskem 1 535 ha, na Moravskem 80 ha, na Štajerskem 5 000 ha (29 0/0), na Kranjskem 3 350 ha (31 0/0), v Istri 5 200 ha, v Trstu 300 ha, na Goriškem 2 000 ha (54 0/0) in v Dalmaciji 330 ha. Od vseh vinogradov v obsegu 247 225 ha je okuženih in deloma uničenih 125 319 10 ha (50 71 0/0, na novo zasajenih je pa šele 17 795 ha ali povprečno približno 14 0/0, pri nas na Kranjskem smo pa že 31 0/0, t. j. skoro eno tretjino dosegli.

(Današnji list) obsega dvanajst strani.

Razne stvari.

* (Pravljica o Resnici.) V nebesih so imeli velikansko slovesnost, ne vem, kaj je že bilo, a to vem, da je bilo nekaj izvanrednega. Poleg ogromne neštete množice svetnikov in svetnic ter angeljev vseh deveterih korov prišle so k tej slavnosti vse čednosti in kreposti. Junaška Vera se je postavila poleg mogočne Ljubezni, ljubeznjiva Krotkost stopala je zraven tako malo poznane Hvaležnosti in tako dalje, kdo bi jih vedel vse naštetih! A predno se je pričela slavnost, je eden nadangeljev še enkrat pregledoval, je li vse v redu. Ali ni bilo. Nekoga je manjkalo. Čudno, v nebesih da kdo zamudi? To se sme primeriti samo na zemlji kje, in še tam ni lepo, a v nebesih? Ne, kaj tacega se še ni pripetilo! „Kje je hčerka božja, Resnica?“ slednjič zakliče nadangelj. „Ako nje ni, ne smemo in ne moremo pričeti.“ Vse se spogleduje in gleda krog sebe, kje da je Resnica. Kar se zasliši droben, slab glasek. „Tukaj sem.“ Gredo za glasom in tam v kotu leži Resnica, pa, za božjo voljo, kakšna je! Umazana, raztrgana, raztepena, vsa v ranah in oteklinah.

„Kaj se ti je zgodilo?“ povprašujejo jo sočutno. „Peljite me k Gospodu Bogu,“ poprosi revica. Skoro bi se je bil ustrašil B. g, ko jo privedejo prednj, smilila se mu je. „Kaj vidim? Hčerka moja, Resnica, pa taka? Kaj nisem ukazal ljudem tam doli: „Ljubite Resnico, hčerko Božjo?“ „Vem, kako se ti je godilo, a povej, da tudi slišijo drugi.“ In Resnica uboga ter začne pripovedovati: „Slabo se mi je godilo na zemlji, prav slabo, Kamorkoli sem prišla, povsod so me zapodili. Veliki gospodje in mogočnjaki sveta so se me grozovito bali, nihče jim ni smel govoriti, kakor sem ga jaz naučila, če ne je zgubil glavo ali pa vsaj službo. In če sem stopila prednje v še tako lepi obleki, rekli so, da sem grda, surova, neohkana, žaljiva in zapodili so me, poklicali pa v svojo službo Laž. A tudi priprosti, nizki me niso marali, dejali so, da je prehuda sužnost, ako mene ubogajo, oni da hočejo biti prosti, in Laž jim je obetala prostost, in morala sem iti. A branila sem se, zato pa se mi je tako hudo godilo. Tisti, ki so se prilizovali mogotcem i oni ki so pri ljudstvu iskali hvale in priznanja, so me zatajili, mojo lepo obleko so mi vzeli po sil, v njo oblekli Laž, njeno oblačilo pa meni nadeli. In marsikdo ni vedel, pri čem je. Zaradi mene so ljudi morili na vse načine in jih vklepali v verige, in kmalu me nihče več ni hotel poznati in sprejeti. Tudi v postavah nisem imela dosti prostora, ker so tudi tu zlasti po nekaterih deželah mi zavijali vrat nekaterim izvoljenim na ljubo. Knjige in časopisi, ki so mene branili, leže v prahu in pozabljenosti, nihče jih ni maral. Umetnost tudi ne mara več za me. Kadar so me zagovarjali pridigarji in me pripravljali, so si ljudje ušesa tiščali in bežali pred menoj. Samo otroci so me še nekoliko cenili zaradi nedolžnega srca. Da, prišlo je tako daleč, da sem smela biti le še v družbi pijancev, tam me niso preganjali. A tu vendar zame ni dostojen prostor, in zato sem prišla v nebesa nazaj, a tam pri vratih v kotu sem omagala. To je moja povest.“ In od tedaj pride Resnica le po redko z nebes in na svetli dan. Redka je in skoro nepoznana. [Šopirijo se pa Laž in Zmota in Slepavstvo in Lokavost, bujno poganja njih veter in vdušila bo skoro vso srečo, poštenost in blagostanje, ako spet kmalu ne nastopi Resnica združena s Srčnostjo, a tudi s Previdnostjo.]

* (Nasledki strahu) se pojavljajo včasih pri otrocih v strašni meri, kakor priča sledeči slučaj: Ni dolgo, kar je skočila na Dunaju mačka na devetletnega dečka ko je spal. Deček se je silno prestrašil in nevarno zbolel. Sedaj ubožček ne more gibati niti z enim udom. Vidna je borba med voljo in slabostjo mišic. Ako hoče deček segniti po kakšnem predmetu, se mu odmakne roka v nasprotno smer, ako ga kdo pokliče, se ne more obrniti na tisto stran. Komaj približa steklenico ustom, pade mu na tla. Tudi govoriti ne more več. Ta obžalovanja vredni slučaj more služiti v svarilo vsem, ki lahkomišelnost strahijo otroke, kakor delajo to često pestunje.

* (Nova iznajdba za klavir.) Virtuozinja na klavirju gđe. Marija Unschuld pl. Malarsfeld na Dunaju je izumila napravo, ki glasove glasovirja tako omeji, da se ne slišijo v sosedno sobo, še manj pa v kako drugo nadstropje. Iznajditeljici bodo izvestno za to iznajdbo hvaležni vsi tisti, katerim kak sosed ali sosedinja s svojim vednim brenkanjem na klavir napravlja nervoznost.

* (Bila je zasluga) rajnega župnika Kneippa, da je prvi opozoril na zdravstveno tako imenitno sladno kavo, ki jo je potem Kathreiner s posebnim izumom izvajal tako izborno z okusom znate kave. S tem pa se še danes ta edino pristna „Kneippova kava“ tako bistveno razlikuje od vseh podobnih izdelkov in zato je tudi župnik Kneipp firmi Kathreinerjevi izključno in za vse čase podelil pravico, da za svojo Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo uporablja njega ime in sliko kot varstveno znamko. Vendar pa se na škodo občinstvu kar oprazen ječmen ali pivovarski slad po krivem prodaja za „Kneippovo kavo“. Da se varujete škode, zahtevajte vselej izrečno pristno Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo v izvornih zavojih z varstveno znamko „Župnik Kneipp in z imenom „Kathreiner“.

Naznanila mestnega magistrata.

(Zakon z dne 25. februarja 1902. leta o izpremembi in dopolnitvi obrtnega reda.) S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako: Člen I. Izpremenjuje in dopolnjuje obrtni red (zakon z dne 15. marca 1883. l., drž. zak. št. 39, naj stopijo namesto §§ 59 in 60 naslednja določila.

§ 59. Iskanje naročil blaga polastnikov obrtov in trgovinskih potovalcev. Lastniki obrtov imajo pravico, potuje okoli izven svojega kraja iskati sami ali po pooblaščenih (trgovinskih potovalcih, ki so opremljeni z uradnimi izkaznicami in so v njihovi službi, naročila blaga pri trgovcih, tvorničarjih, obrtnikih, sploh pri takih osebah, v kojih opravljenem obratu se uporablja blago ponujane vrste; pri tem pa ne smejo, razen na semnjih, jemati seboj blaga za prodajo, temveč samo vzorce. Iskati naročila blaga pri osebah, pri katerih se dotično blago ne uporablja v njihovem opravljenem obratu, je lastnikom obrtov ali njihovim pooblaščenecem glede spečavanja kolonijalnega, specerijekega in materijalnega blaga v stanovišču kakor tudi zunaj stanovišča brezpogojno prepovedano: glede drugega blaga je dovoljeno iskati naročila zunaj stanovišča pri omenjenih osebah samo v posameznih primerih na izrečni, pi-meno na določeno blago glaseči se poziv, naslovljen na lastnika obrta. Trgovinski minister pa je pooblaščen v oziroma vrednih primerih, poprašavši trgovinsko in obrtno zbornico in udeležene zadrage, za določeno blago ali določene okraje ali pa za posamezne obrte ukazoma dopustiti iskanje naročil blaga pri osebah, omenjenih v odstavku 2, tudi brez tega poziva.

§ 59. a.) Izdelovalci ur, zlatin in srebrnin, veletržci s temi rečmi, potem trgovci z biseri in dragimi kameni, in pa v njihovi neposredni službi stoječi pooblaščenici imajo, ako je stanovišče dotičnega obrta v tuzemstvu, pravico, na svojih opravljenih potovanjih jemati seboj za prodajo ne samo vzorcev, temveč prodajno blago samo, ako je po njihovem svojstvu prodaja po vzorcu izključena, vendar z omejitvijo, da se sme to blago odajati samo tistim, ki imajo pravico ga zopet prodajati.

§ 59 b.) O vsebini in izdatku za trgovske potovalce določene izkaznice se izdajo potrebna določila ukazoma poprašavši trgovinske in obrtne zbornice. Zaposila za te izkaznice je rešiti najda je v osmih dneh in se smejo zavrniti samo iz razlogov, določenih v zadevnem ukazu. Ukazoma se nadalje določijo, v koliko potrebujejo v § 59 a. omenjene osebe posebne izkaznice pristojnega puncevalnega urada.

§ 59 c.) Iskanje naročil blaga po samostojnih trgovinskih agentih. Trgovinski agenti, ki niso v službi kakega obrtnika, morajo svoj opravljeni obrat prijaviti po § 11. Oni smejo v § 59., odstavku 1. ozamenjenim osebam predlagati vzorce predmetov, ki se uporabljajo v njihovem opravljenem obratu, da se napelje kupčija, jim sporočati cene blaga in vsprejemati od njih naročila na predmete omenjene vrste. Trgovinskim agentom ni dovoljeno, razen svojih vzorcev jemati seboj še blago, prodajati vzorce ali blago za svoj račun in začeti agencijska opravila z drugimi osebam nego takimi, v katerih opravljenem obratu se uporablja blago ponujane vrste. Trgovinski agenti, ki vrše svoje opravilo potuje okoli, ne smejo imeti svojih zalog blaga ali skladišč. Vzorce mora pooblastilec agenta oznameniti za vzorce.

§ 59 d.) Spečavanje tiskovin. Za spečavanje tiskovin in nabiranje predplačnikov ali naročnikov ne veljajo določila §§ 59, 59 b) in 59 c.; za to veljajo zgolj v tiskovnem zakonu dani posebni predpisi.

§ 59 e.) Inozemski trgovinski potovalci. Trgovinski potovalci, ki zastopajo inozemska industrijska, obrtna ali trgovinska podjetja, so podvrženi tudi spredaj stoječim določilom, ako so po vsakokrat veljajočih trgovinskih pogodbah pripuščeni za opravljanje poslov v tuzemstvu; v § 59 b), odstavku 1, omenjene izkaznice ne potrebujejo tisti trgovinski potovalci in samostojni agenti, ki so že izkazani z obrtno izkaznico, omenjeno v trgovinskih pogodbah.

§ 60. Prodajanje blaga hodé okoli. Prodajati blago hodé od kraja do kraja, razen na semnjih, in nositi ga okoli ter ponujati od hiše do hiše smejo samo osebe, ki so za to upravičene po zakonu o krošnjarstvu. Ta omejitev pa ne velja za pridelke kmetijstva in gozdarstva, ki služijo vsakdanji rabi, kakor mleko, jajca, sadje, zelenjava, sveže cvetlice, sirovo maslo, perutnina in drva, nadalje za naravne slatine, ako te od hiše do hiše ali na cesti prodajajo pridelovalci ali prejemniki njihovih ukazal ali upravičeni trgovci. Opojne pijače in kis so izvzeti od prometnih olajšav, dovoljenih s spredaj stoječimi določili. V posameznih občinah lahko to prodajanje prepove iz zdravstvenih ali tržnih policijskih ozirov politično deželno oblastvo po predlogu občinskega zastopa, ki mora poprašati udeležene obrtne zadrage, za določene predmete in za določen čas, eventualno za določene dele občine. V posebnega ozira vrednih primerih lahko obrtno oblastvo, doprašavši dotične zadrage, vsakokrat za dobo treh let in do preklica dovoli v svojem okraju prebivajočim manjšim obrtnikom prodajanje lastnih izdelkov v občini stanovišča njihovega obrta od hiše do hiše, da bolje uspevajo. V ta namen se izdajajo posebne uradne izkaznice. Za enega obrtnika se izda samo po ena nakaznica, ki pa se lahko glasi hkratu na določene ude rodbine ali na kakega namestnika, ki se imenuje naprej.

§ 60 a.) Prodajanje kruha in drugega pekovskega blaga od hiše do hiše ali na cesti je prepovedano, izvzemši primere, omenjene v § 60, odstavku 1 in 5. Dostavljanje kruha in drugega pekovskega blaga pekovim odjemnikom je dopuščeno samo na naročilo po njem samem, po udih njegove družine in po njegovih pomožnih delavcih.

§ 60 b.) Uporabljati otroke pod štirinajstimi leti za prodajanje, omenjeno v §§ 60 in 60 a), je prepovedano; uporabljanje ženskih oseb pod osemnajstimi leti v ta namen lahko omeji ali prepove obrtno oblastvo.

Člen II. Ta zakon stopi v moč šest mesecev potem, ko se je razglasil. — Člen III. Izvršiti ta zakon je naročeno Mojemu trgovinskemu ministru in Mojemu ministru za notranje stvari.

V Budimpešti, 25. dne februarja 1902.

Franc Jožef s. r.

Koerber s. r.

Call s. r.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Gospodična Neža Rome tekom šolskega leta tri sodčke jesiha; gospod Jos. Košiček 2 voza drv. Dobrotniki iz Mesta in Kandije za mesec maj 50 K 40 h; veleč. gosp. župnik V. Bergant 2 K; veleč. gosp. župnik Al. Stare 5 K; veleč. g. dekan J. Nagode 20 K; Dr. Milan Škerlj 4 K; g. advokat dr. Jak. Schegula za drugo polletje 25 K.

Dr. Jos. Marinko.

Listnica upravnštva:

Večkrat dobimo od cenjenih naročnikov naznanila, da so svoje stanovanje spremenili in da želé dobivati naš list na novi naslov. K temu gotovo ne oporekamo. Kar nam pa napravi sitnosti je pa to, da malokateri naznaní zraven, kje je dosedaj prejemal list, da bi ga tako izbrislali v starem kraju ter ga vpisali na novo pošto. Na takšna pomanjkljiva naznanila se torej sploh ne moremo ozirati.

Listnica vredništva:

Hvaležni smo g. dopisnikom za dopise, a prav nujno prosimo, da jih pošljejo o pravem času.

Loterijske številke.

TRST,	16. maja	63	53	61	76	81
GRADEC,	23. „	60	86	51	17	22

Tržne cene dne 25. maja 1903 v Rudolfovem.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	13	—	Leča	11	71
Rž	12	36	Bob	10	08
Koruza	10	40	Ajda	11	04
Oves	7	16	Proso	10	40
Ječmen	10	08	Soršca	12	36
Krompir	5	20	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 11 za 40 vinarjev.		
Grah	11	71			

Zahvala.

Za vse izraze sočutja in sožalja povodom nenadne smrti iskrenoljubljenega sinčka

Antona

izrekam v svojem imenu in v imenu svoje žene, bratov in sester umrlega, vsem prijateljem, znancem in sorodnikom iskreno zahvalo.

Ivan Drašler,

posestnik in delovodja drž. trtnice.

(131)

Mestna hranilnica v Novem mestu

objavlja, da se vsled odborovega sklepa od 13. maja 1903 od začetka junija nadalje

ob nedeljah ne bo uradovalo.

(125-2)

Ravnateljstvo.

Deček

14 let star, od dobrih starišev, slovenskega in nekoliko nemškega jezika zmožen se takoj sprejme v trgovino mešanega blaga pri Antonu Verbič v Sevnici ob Savi.

Istotam se bode sprejel meseca avgusta pomočnik, kateri je v usnju izvežban. (115-2)

Kolo za dame („Styria“)

skoraj popolnoma novo

je na prodaj. — Kje, pové upravništvo „Dol. Novic“. (120-2)

Naznanilo preselitve.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da se s 1. junijem preselim iz sedanjega stanovanja v Luserjevi hiši št. 47. v hišo g. Seidl-na na Florijanskem trgu, tako imenovana „stara davkarija“ ali „Steueramt“.

Uljudno prosim, naj bi me blagovolili moji častiti odjemalci tudi v tem stanovanju obiskovati ter mi svojo cenjeno naklonjenost nadalje ohraniti, ker zagotavljam vsikdar najboljše postrežbe.

Imel bom v vedni zalogi najboljše

istrsko vino

katero sem ravnokar v veliki množini dobil, ter bom isto oddajal liter od 24 vinarjev naprej; nadalje imam več vrst pristnega in dobrega žganja ter zalogo Puntigamskega piva.

Velespoštovanjem udani

(135-1)

Anton Jakaz, v Novem mestu.

Imam še tudi več okenj in vrat po vredni ceni za prodati.

UČENEC se takoj sprejme, kateri ima veselje do pekovske obrti ter naj bode 15—16 let star. — Kje, pove upravništvo „Dol. Novic“. (277-14)

Prav dobro

(130-1)

VINO

ima od 26 do 32 h za liter, vodstvo kmetijske šole na Grmu na prodaj.

Odda se vsaka množina od 56 litrov naprej.

Učenec

poštenih starišev se sprejme v poduk za vrvarski obrt pri gospodu

(132-1)

JOŽE AVSEC-u v Rudolfovem.

Hiša v Dol. Straži

na lepi priliki z dobro urejeno prodajalno se odda v najem ali se pa tudi z blagom vred iz proste roke proda. K hiši spada tudi štala, svinjak, njiva in nekoliko sadnega drevja pri hiši. — Več pové upravništvo tega lista. (133-1)

UČENEC,

kateri ima veselje do mizarске obrti, od 14 let star naprej, se takoj sprejme pri Jernej Sitarju, mizarju na Drski pri Rudolfovem.

Dolenjsko kletarsko društvo

v Novem mestu

ima na prodaj fina, pristna, dolenska bela in rudeča vina.

Oddaja jih v vsaki množini nad 56 litrov.

ZAHVALA.

Podpisani se v svojem in svoje žene imenu prav prisrčno zahvaljuje za obile čestitke in dokaze radodarne naklonjenosti ob priliki svoje zlate poroke. Zlasti pa mil. g. proštu dr. Elbertu za njegovo ljubeznivo prijaznost, dalje gospem Vincencijeve družbe in drugim gospem, slav. obrtni zadrugi in vsem drugim, ki so mi storili dan zlate poroke nepozaben. Vsem skupaj plačaj mili Bog stotero.

Hvaležni

Mihael Jazbec.

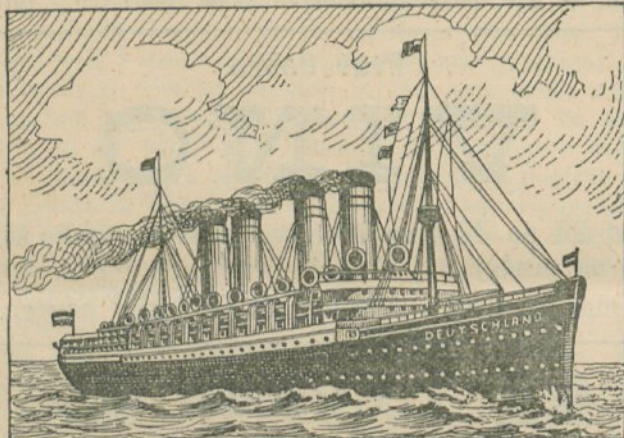
Novo mesto, 28. maja 1903.

(134)

Največja in najstareja parobrodna družba na svetu poseduje 279 parnikov,

Najvarnejše, najhitreje in največje vrste velikanskih parnikov, ki vozijo samo potnike in cesarsko pošto iz Hamburga v Novi-York so:

Deutschland	212 m dolg.	Fürst Bismark	200 m dolg.
Anguste Victoria	168 " "	Columbia	140 " "
Moltke	160 " "	Blücher	160 " "
Pennsylvania	171 " "	Pretoria	170 " "
Graf Waldersee	170 " "	Patricia	171 " "
Palatia	140 " "	Phoenicia	140 " "
Batavia	152 " "	Belgravia	152 " "
Bulgaria	152 " "	Armenia	170 " "

Hamburg-Nowi-York le 6 dni.

Vozne karte po predpisanih najnižjih cenah prodaja ter daje pojasnila točno in brezplačno, oblastveno potrjena agentura

Hamburg-Amerika Linie

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 31, takoj na desno od juž. kolodvora, ob progi električne železnice. (293-13)

Izvrstno

Vino

domačega pridelka je na prodaj v grajščini Bajnof p. Rudolfovem, liter po 16 krajcarjev.

(44-8)

Najprimernejša
darila
za sv. birmo.

Nizke cene!

Alojzij Rajec,

zaloga ur, zlatnine, srebrnine in optičnih predmetov
v Rudolfovem, glavni trg 85.

priporoča slavnemu p. n. občinstvu, posebno častiti duhovščini ter gg. uradnikom, kakor tudi gg. botrom in botram

o priliki bližajoče se sv. birme

svojo bogato zalogo najraznovrstnejših zlatih, srebrnih in nikelnastih žepnih ur in verižic, stenskih ur z nihalom in budilnic, zlatih in srebrnih prstanov, uhanov itd.

Cenik žepnim uram:

Najfinejše nikelnaste ure s ključem	od glđ. 2:30 do 5-
" " " remontoir	" " 2:35 " 5:50
" srebrne " s ključem	" " 3- " 8-
" " " remontoir	" " 4- " 9-
" iste z dvojnimi oklepom	" " 5- " 20-
" zlate ure za dame	" " 13- " 60-
" zlate ure za gospode	" " 25- " 200-

Amerikanske budilke po glđ. 1:50, fine garantirane po glđ. 2:20.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Stara zlatnina in srebrnina se po najvišjih cenah plačuje.

Slavno občinstvo uljudno vabim, si mojo zalogo o priliki ogledati, brez da bi bil kdo primoran kaj kupiti. (2-5)

EKSPORT VINA.

Imam v kleti izvrstno istrijsko vino — črno in belo od 30 do 50 vinarjev postavljeno na tukajšnji državni kolodvor. Ravno tako domačo rakijo (vinsko žganje) po 120 do 160 vinarjev. Za pošto pristno vino in solidno postrežbo se jamči.

Ivan Pujman, producent in eksport vina,
Vodnjan, Dignano Istra.

(39-8)

Najprimernejše, najkoristnejše
darilce za

sv. birmo,

je lepa molitvena knjižica.

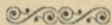
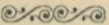
Molitveniki v največji izberi, kakor tudi druge mične stvari za birmanski spomin se dobivajo pri

J. Krajec nasl. v Rudolfovem. (108-3)

Stroje

za mlatit, žito čistiti, slamo rezati, gepeljne, klinje, trombe in cevi, žage, jermena in druge potrebščine se najbolje in najceneje kupi v zalogi

Fran Zeman-a, Ljubljana,

 Poljanska cesta št. 24.

(236-18)

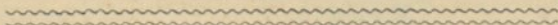
Ceglarja,

veščega in zanesljivega v tej stroki, išče proti plačilu od tisoča ali od meseca za več časa Janko Karlovšek, posestnik in trgovec v Šmarjeti. (110-3)

Padavica (božjast.)

Kdor trpi na padavici, krčih in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj zvezek o teh boleznih. Dobi se zastoj in poštne prosto pod naslovom Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M. (241-17)

Pozor!

Kupujem ženske lase, odrezane, izpadle in zmešane. Plačam po najvišji ceni.

Izposojujem tudi vlasulje (Baroke) po nizki ceni. Ivan Svetec, brivec (Glavni trg, nasproti mestne hiše.)

Dva učenca za mesarski obrt

se takoj sprejmeta pri Ljud. Ferliču v Novem mestu. (107-3)

Lepo posestvo z gostilno je na prodaj na Drski poleg Novega mesta.

Hiša ima 5 sob, klet in dve kuhinji. Poleg hiše je: pod, hlev, vodnjak, gostilniški in sadni vrt, „Lawn tennis“, njive in hosta. — Cena izve se v upravnistvu „Dol. Novic“.

Hiša

na prodaj v dobrem stanu, zraven je tudi velik vrt. Cena 3000 K. Marija Kos, (117-2) Tesarska ulica št. 163. Novo mesto.

Male in velike podobe v lepi izbiri za

prvo sv. Obhajilo,

v prodajalni J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Kopelj Topolšica na južnem Štajerskem, sprejme takoj oženjenega

zanesljivega vavpta,

kateri ume nemško in slovensko. Pismene ponudbe sprejme grajščina Poganice pri Rudolfovem. (118-2)

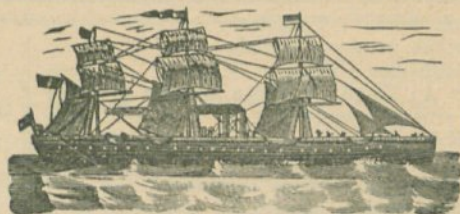
Več hektolitrov

dobro, naravne in zjamčeno poštene

slivovke se dobi pri Janez Brulcu v Gaberjah, pošta Brusaice (Dolenjsko). (122-2)

Za

v Avstriji

koncesijo-

vano

francosko prekmorsko družbo

„Compagnie generale Transatlantique“

Edina direktna in najkrajša črta

poštних brzoparnikov, ki prevažajo zanesljivo, brez prelaganja, samo 6 dni

iz Havra v Newyork.

Za vožnje tu- in inozemskih železnic, za navadna in okrožna potovanja in prireditve romarskih vlakov,

daje pojasnila in veljavne vozne liste

edina oblastveno potrjena potovalna pisarna

Ed. Šmarda

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 6

blizu znane gostilne „pri Figabirtu“. (300-14)

Vljudna prošnjaja:

Prikupovanjune zahtevajte samo »sladne kave«, ampak izrečno vselej — Kathreinerjevo — Kneippovo sladno kavo in odjemajte jo le v izvirnih zavojih, kakršnega kaže ta podoba.

RAČUNSKI SKLEP

„LJUDSKE POSOJILNICE“,

REGISTROVANE ZADRUGE Z NEOMEJENO ZAVEZO.

Ljubljana, Kongresni trg št. 2, za sedmo upravno leto 1902.

(128)

Denarni promet za leto 1902.

Prejemki	Kron	vin.	Izdatki	Kron	vin.
Račun glavnih deležev: Vplačila	1.000	—	Račun opravičnih deležev: Vrnjeni deleži	68	—
„ opravičnih deležev: Vplačila	804	—	„ hranilnih vlog: Vzdignene hranilne vloge	2.606.761	10
„ hranilnih vlog: Vloge	3.453.953	30	„ tekoči A: Posojila, vzdig. vloge in nal. denar	7.887.227	97
„ tekoči A: Vloge, vzdigneni naložen denar in	7.424.633	08	„ pri raznih zavodih	1.368.477	17
„ vrnena posojila	1.781.795	96	„ tekoči B: Vzdignene vloge	2.288.456	49
„ tekoči B: Vloge	827.898	41	„ posojil: Izplačana posojila	655.332	08
„ posojil: Vrnene posojila	962.057	19	„ tekočih posojil: Izplačana posojila v tek. račun	60.708	92
„ tekočih posojil: Vrnena posojila	13.954	—	„ efektov: Nakupljeni efekti	1.030.300	56
„ efektov: Prodani efekti	961.931	36	„ menic: Eskomptovane menice	17.439	03
„ menic: Plačila	15.618	69	„ nepremičnin: Plačila in investicijski stroški	342.315	98
„ nepremičnin: Sprejemki	399.913	86	„ pro diversi: Razna izplačila	17.748	24
„ pro diversi: Razni sprejemki	201	—	„ obresti hranilnih vlog: Izplačane obresti	2.316	22
„ pristopnine: Vplačila	199.263	01	„ posojilnih obresti: Vrnene obresti	5.320	76
„ posojilnih obresti: Plačila	91.838	06	„ obresti tekočih posojil: Vrnene obresti	484	52
„ obresti tekočih posojil: Plačila	107.915	87	„ tekočih obresti A: Izplačane obresti	2.497	14
„ tekočih obresti A: Prejete obresti od nalože-	2.572	—	„ tekočih obresti B: Izplačane obresti	168	—
„ nega denarja	2.935	80	„ efektov obresti: Izplačane obresti	8	66
„ efektov obresti: Prejete obresti	18.327	86	„ zamudnih obresti: Povrnene obresti	194	64
„ zamudnih obresti: Prejete zamudne obresti	7.339	96	„ meničnih obresti: Povrnene obresti	321	52
„ meničnih obresti: Prejete obresti	69.538	02	„ inventarja: Nakup inventarja	5.247	94
„ upravnega prispevka: Prejemki	16.343.491	43	„ davkov in pristojbin: Plačani davki in pristojb.	292	50
Gotovina v blagajni začetkom leta 1902	16.343.491	43	„ dividend: Izplačana dividenda	30.231	80
			„ upravnih stroškov: Izdatki	1.000	—
			„ razpoložnega zaklada: Vzdigneno	20.562	19
			Gotovina v blagajni koncem leta 1902	16.343.491	43

Denarni promet:

Sprejemki	K 16.273.953.41
Izdatki	„ 16.322.929.24
	K 32.596.882.65

Račun zgube in dobička.

Debet	Kron	vin.	Kron	vin.	Kredit	Kron	vin.	Kron	vin.
Račun obresti hranilnih vlog: Izplačanih	17.748	24			Račun posojilnih obresti			219.280	06
„ kapitalizovanih	283.642	38	301.390	62	„ obresti tekočih posojil			88.736	83
„ tekočih obresti B: Izplačanih	2.497	14			„ tekočih obresti A			107.431	35
„ kapitalizovanih	80.631	27	83.128	41	„ meničnih obresti			18.109	62
„ inventarja: 10% odpisa			589	95	„ efektov obresti			2.088	93
„ davkov in pristojbin			5.247	94	„ zamudnih obresti			2.927	14
„ upravnih stroškov			30.231	80	„ upravnega prispevka			7.339	96
„ bilance: Čisti dobiček			27.240	39	„ pristopnine			201	—
					„ nepremičnin			1.624	99
					„ efektov, kurzna razlika			89	23
			447.829	11				447.829	11

Račun bilance z dne 31. decembra 1902.

Debet	Kron	vin.	Kron	vin.	Kredit	Kron	vin.	Kron	vin.
Račun posojila: Na vknjižbo	3.944.121	81			Račun glavnih deležev			5.200	—
„ na poroštvo in zastavo	875.363	09	4.819.484	90	„ opravičnih deležev			5.868	—
„ tekočih posojil			1.723.353	37	„ hranilnih vlog: Stanje K 7.435.150.66				
„ tekoči A: Naložen denar	763.597	51			„ kapitalizovanih	7.419.093	04		
„ posojila	1.635.708	99	2.399.306	50	„ tekoči A	13.273	03		
„ menic			319.889	33	„ tekoči B: Stanje				
„ efektov			101.371	60	„ kapitalizov. obresti „ 80.631.27	2.068.985	45	9.501.351	52
„ nepremičnin			211.950	16	„ pro diversi			47.631	34
„ inventarja			5.309	57	„ posojilnih obresti: Predplačane				
„ posojil obresti: Zaostale obresti					„ obresti od posojil na vknjižbo	13.339	69		
„ od posojil na vknjižbo	64.669	63			„ predplačane obresti od posojil				
„ zaostale obresti od posojil proti			73.988	91	„ proti poroštvo in zastavo	1.871	95	15.211	64
„ poroštvo in zastavo	9.319	28	1.590	76	„ obresti tekočih posojil			1.917	94
„ obresti tekočih posojil			488	10	„ meničnih obresti			2.471	07
„ efektov obresti			20.562	19	„ rezervnega zaklada			7.595	74 1/2
„ blagajne					„ razpoložnega zaklada			80.931	90 1/4
					„ posebne rezerve za zgube			31.875	84 1/4
					„ zgube in dobička			27.240	39
			9.677.295	39				9.677.295	39